

**Короткий аналітико-статистичний аналіз
стану національного хімпрому України у 2025 році
(за підсумками 9 місяців 2025 р.)**

Розробник: Т.В. Ковеня (ДП «Черкаський НДІТЕХІМ»), 10.11.2025

- 1. Основні галузеві макропоказники за підсумками 9 місяців 2025 року**
(розраховані ДП «Черкаський НДІТЕХІМ» на основі даних Держстату України, Митної служби України та інших відкритих баз даних).

Таблиця 1

Назва макропоказника	Показник	Коментар
Обсяг реалізації хімічної продукції у січні – вересні 2025 року, млн. грн./млн. дол. США, усього	<u>124775,6</u> 2999,4	110,3% до січня-вересня 2024 р. цінова інфляція в сегменті хімічної продукції – 109%
<i>у т.ч. у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції,</i> млн. грн./млн. дол. США	<u>61667,5</u> 1482,2	111% до січня-вересня 2024 р. цінова секторальна інфляція -108,3%
<i>у т.ч. у виробництві гумових і пластмасових виробів,</i> млн. грн./млн. дол. США	<u>63108,1</u> 1517,0	109,2% до січня-серпня 2024 р. цінова секторальна інфляція -109,1%
Експорт хімічної продукції з України, млн. грн./млн. дол. США, усього	<u>29249,0</u> 703,1	23% в реалізації товарної продукції
<i>у т.ч. хімічних речовин і хімічної продукції,</i> млн. грн./млн. дол. США	<u>17330,6</u> 416,6	28,1% в реалізації товарної продукції
<i>у т.ч. гумових і пластмасових виробів,</i> млн. грн./млн. дол. США	<u>11918,4</u> 286,4	18,8% в реалізації товарної продукції
Імпорт хімічної продукції до України, млн. грн./млн. дол. США	<u>323822,7</u> 7784,2	в 2,7 разів більше від обсягу внутрішньої реалізації хімічної продукції власного виробництва
<i>у т.ч. хімічних речовин і хімічної продукції,</i> млн. грн./млн. дол. США	<u>197529,3</u> 4748,3	в 3,2 разів більше від реалізації хімічної продукції власного виробництва
<i>у т.ч. гумових і пластмасових виробів,</i> млн. грн./млн. дол. США	<u>126293,4</u> 3035,9	в 2,1 разів більше від реалізації хімічної продукції власного виробництва

Розрахунковий обсяг внутрішнього хімічного ринку, млн. грн./млн. дол. США	<u>419336,3</u> 10080,2	77% - частка імпорту в структурі внутрішнього хімічного ринку
<i>у т.ч. хімічних речовин і хімічної продукції, млн. грн./млн. дол. США</i>	<u>241858,2</u> 5813,9	82% - частка імпорту в структурі внутрішнього секторального ринку
<i>у т.ч. гумових і пластмасових виробів, млн. грн./млн. дол. США</i>	<u>177486,4</u> 4266,5	71% - частка імпорту в структурі внутрішнього секторального ринку
Фінансові результати (сальдо) до оподаткування підприємств хімічної галузі у січні-червні 2025 р., млн. грн., усього	8514,0	<i>Для порівняння:</i> <i>січень-червень 2024: (-) 4110 млн.грн</i>
<i>у т.ч. у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції, млн.грн</i>	6579,0	<i>Для порівняння:</i> <i>січень-червень 2024: (-) 6412 млн.грн.</i> Фінансове сальдо до оподаткування у січні-червні 2025 р.: ▪ <i>виробництво вибухових речовин – 5885 млн. грн.;</i> ▪ <i>виробництво пластмасових виробів – 1625 млн. грн.;</i> ▪ <i>виробництво пестицидів - 598,4 млн. грн.;</i> ▪ <i>виробництво промислових газів – 322 млн. грн.;</i> ▪ <i>виробництво гумових виробів – 310 млн. грн.;</i> ▪ <i>виробництво мила та мийних засобів – 383 млн. грн.;</i> ▪ <i>виробництво ЛФМ - 291 млн.грн.;</i> ▪ <i>виробництво добрив і азотних сполук – 108 млн. грн.</i>
<i>у т.ч. у виробництві гумових і пластмасових виробів, млн.грн</i>	1935,0	<i>Для порівняння: січень-червень 2024:</i> 2302 млн. грн
Рівень рентабельності операційної діяльності підприємств хімічної промисловості у січні-червні 2025 р, (січень-червень 2024),%	17,6 (-11,3)	Секторальний рівень рентабельності у січні-червні 2025 р.: ▪ виробництво ефірних олій – 51,9%; ▪ виробництво вибухових речовин – 41,3%; ▪ виробництво промислових газів - 28,7%; ▪ виробництво пестицидів - 22,7%; ▪ виробництво гумових виробів - 18%;
<i>у т.ч. у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції,%</i>		

у т.ч. у виробництві гумових і пластмасових виробів, %	8,3 (9,4)	- виробництво парфумних і косметичних засобів - 13,3%; - виробництво добрив і азотних сполук - 4,3%.
Кількість діючих підприємств у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції (дані на 01.01.2025 р.)		80% товарної продукції у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції забезпечують 6 великих і 155 середніх підприємств
усього з ФОП	2569	
без ФОП	1575	
Кількість діючих підприємств, у виробництві гумових та пластмасових виробів (дані на 01.01. 2025 р.)		70% товарної продукції у виробництві гумових та пластмасових виробів забезпечують 6 великих і 160 середніх підприємств
усього з ФОП	3598	
без ФОП	1860	

2. Основні тенденції у виробництві, зовнішній торгівлі та на товарному ринку хімічної продукції:

Тенденція 1. У 2025 рр. у національному хімпромі посилилася стагнація та спад виробництва.

Виключення: виробництво добрив (частково), ЗЗР, інших агрохімікатів, мийних засобів та парфумно-косметичних виробів, ЛФМ. Середня динаміка зростання обсягів виробництва по названим секторам у вартісних показниках у січні – вересні 2025 р. до січня-вересня 2024 р. було мінімальною - від 2 до 7%.

Збільшення обсягів реалізації товарної продукції у розрізі основних секторів, як правило, не перевищувало **індексу цінової інфляції**, що також підтверджує стагнаційні процеси. Найбільша динаміка спаду обсягів реалізації товарної продукції спостерігалася у сегменті гумових виробів – (-) 21%. **Цей сектор наразі перейшов від стагнації до відчутного спаду.**

Тенденція 2. В Україні не функціонують або ж відсутні 70% основних виробництв неорганічної та органічної хімії, 25% основних виробництв неорганічної та органічної хімії функціонують обмежено, 5% - дані не встановлені. За базу для аналізу взяті 50 основний видів продукції неорганічної та органічної хімії.

Вибіркові дані, приведені в Таблиці 2, дозволяють зробити висновок щодо стану виробництв, які переробляють неорганічну та органічну сировину в товарні напівпродукти та кінцеві товарні продукти.

Вони однозначно підтверджують тенденцію до зменшення імпорتنих поставок в 2025 році практично в усіх основних товарних позиціях хімічної продукції (як тій незначній частині, що виробляється в Україні, так і в тій переважній частині хімічних продуктів, які не виробляються в Україні).

Отже, спостерігається **звуження внутрішнього товарного ринку практично по усім ланцюгам перероблення основної хімічної сировини та напівсировини**, оскільки динаміка імпорту продукції органічної і неорганічної хімії свідчить про стагнацію у виробництві кінцевої товарної продукції.

Таблиця 2

Назва хімічного продукту	Наявність, відсутність внутрішнього виробництва станом на кінець вересня 2025 р.	Джерело покриття внутрішнього ринку (імпорт: 8 місяців 2024 та 2025 рр.)
Сірка технічна	Мінімальне	Імпорт: 15 тис.т (22,3 тис.т)
Сірчана кислота	Обмежене	Імпорт: 16,8 тис.т (14,9 тис.т)
Фосфорна кислота	Відсутнє	Імпорт: 4,9 тис.т (2,9 тис.т)
Азотна кислота	Технологічне використання	Імпорт: 6,3 тис.т (8,5 тис.т)
Соляна кислота	Відсутнє	Імпорт: 8,6 тис.т (9,2 тис.т)
Аміак безводний	Технологічне використання, товарне - обмежене	Імпорт: 15,5 тис.т (4,0 тис.т)
Каустична сода	Відсутнє	Рідка, імпорт: 16,3 тис.т (15,4 тис.т)
		Тверда, імпорт: 13,4 тис.т (17,7 тис.т)
Бікарбонат натрію (харчова сода)	Обмежене (5 тис.т, оцінка)	Імпорт: 15,5 тис.т (13,2 тис.т)
Кальцинована сода	Відсутнє	Імпорт: 86 тис.т (79 тис.т)
Технічний вуглець	Функціонує (експорт – 45-50 тис.т/р)	Внутрішній продукт Імпорт: 1,1 тис.т (1,2 тис.т)
Етилен	Відсутнє	Виробництво ПЕ та інших похідних продуктів відсутнє
Етанол паливний	В-во (2024): 200 тис.т паливного етанолу, Експорт (2024): 100 тис.т (діє квота) Потужності (2024): 427 тис.т/р	Потрібна поглиблена переробка. Паливний біоетанол (кукурудзяний) не має необхідної маржі.
Пропілен	Відсутнє	Відсутнє

Бензол коксохімічний	В-во (2025): 25 тис.т (40 тис.т, 2024), Експорт: 20 тис.т (2025, оцінка), 38 тис.т (2024)	Імпорт: 3,5 тис.т (3,8 тис.т)
Метанол	Відсутнє	Імпорт: 27,5 тис.т (36 тис.т)
МТБЕ	Відсутнє	Імпорт: 25,2 тис.т (34 тис.т)
Стирол	Відсутнє	Імпорт: 0,4 тис.т (0,232 тис.т)
Етиленгліколь	Відсутнє	Імпорт: 4,7 тис.т (5,7 тис.т)
Гліцерин (очищений)	Обмежене (1-2 тис.т)	Імпорт: 4,7 тис.т (5,7 тис.т) Внутрішнє виробництво (мінімально)
Формальдегід	Технологічний продукт (КФК), 2024-2025 – в-во відсутнє.	Імпорт: 4,5 тис.т (5 тис.т)
Спирт пропіловий		Імпорт: 1,7 тис.т (1,8 тис.т)
Оцтова кислота	Відсутнє	Імпорт: 4,7 тис.т (5,5 тис.т)
Етилацетат	Обмежене (5- 6 тис.т/р)	Імпорт: 2,8 тис.т (1,2 тис.т)
Лимонна кислота	Відсутнє	Імпорт: 8,4 тис.т (6,4 тис.т)
Молочна кислота	Відсутнє	Імпорт: 1,2 тис.т (1,6 тис.т)
Амінокислоти	Відсутнє (в-во лізину буде введене в експлуатацію в кінці 2025 р.)	Імпорт: 11,6 тис.т (12,8 тис.т)
Метіонін	Відсутнє	Імпорт: 3,4 тис.т (5,9 тис.т)
Ізоціанати	Відсутнє	Імпорт: 3,8 тис.т (3,3 тис.т)
Ортофталати	Обмежене	Імпорт: 6 тис.т (7,9 тис.т)

Тенденція 3. Найбільш відносно стійким сектором внутрішнього виробництва та внутрішнього товарного ринку залишається сектор агрохімії (аміак, добрива, ЗЗР, інші агрохімікати). Загалом виробництво добрив і агрохімікатів в Україні за підсумками 9 місяців 2025 р. виросло на 5%, внутрішній ринок добрив і агрохімікатів – на 10% (у фізичному вимірі).

При відносно стабільному внутрішньому виробництві в 2025 році продовжують рости **імпорتنі поставки практично усіх видів добрив** (окрім ДАФ та нітрофосу).

Найбільш значима динаміка приросту імпорту у січні-серпні 2025 р. спостерігалась у поставках сульфату амонію (в 1,6 разів у ф.в., з 181 до 287 тис.т), ВАС (в 2 рази у ф.в., з 18 до 36 тис.т.).

За підсумками 9 місяців 2025 року негативне сальдо у **зовнішньоторговельних поставках добрив** склало:

- УКТЗЕД 3102, азотні добрива – (-) 450 млн. дол. США, (-)1283 тис.т;
- УКТЗЕД 3103, фосфорні гомогенні добрива – (-) 33,4 млн. дол. США, (-) 69,1 тис.т;
- УКТЗЕД 3104, калійні гомогенні добрива – (-) 54,2 млн. дол. США, (-)140,7 тис.т;
- УКТЗЕД 3105, комплексні добрива усіх видів – (-) 637,7 млн. дол. США, (-) 1014,2 тис.т.

Сегмент добрив має за підсумками 9 місяців 2025 року **найвище кумулятивне негативне зовнішньоторговельне сальдо (1176,8 млн. дол. США)**, значне негативне зовнішньоторговельне сальдо спостерігається також в **сегментах первинних пластмас та виробів із пластмас (відповідно 1000,1 та 1033,2 млн. дол. США)**, каучуку та гумових виробів (714 млн. дол.США), ефірних олій та парфумерно-косметичної продукції (615 млн. дол. США).

Тенденція 4. У секторах ЛФМ, пігментів, барвників, парфумерно-косметичних виробів, мийних засобів у поточному році зменшилися поставки імпоротної продукції для **промислового використання (перероблення)**.

Водночас відносно стабільним є імпорт хімічної продукції споживчого призначення (FMCG), який належить до нееластичного та стабільного попиту, хоча динаміка приросту за підсумками січня-вересня 2025 року була невисокою – 2-4% у вартісному вимірі.

Індекси внутрішнього виробництва продукції в названих секторах в січні-вересні 2025 року склали від 3 до 10% у вартісних показниках, у фізичному вимірі – від 2 до 12% (нерівномірно у розрізі товарних груп).

Частина випуску продукції цих секторів вітчизняними компаніями підтримувалася потребами ЗСУ (мило, мийні засоби та ін.), а відносно високі індекси також низькою статистичною базою в показниках обсягів виробництва у 2024 році (ЛФМ).

Тенденція 5. Сектор первинних пластмас (ПП) в 2025 році залишається на 90-95% імпортозалежним. **Промислове виробництво базових пластмас у первинних формах в Україні практично не функціонує.** Виробництво окремих видів первинних пластмас здійснюється у незначних обсягах на МСП (пластикати, конструкційні поліаміди, ППУ).

Імпортні поставки первинних пластмас в Україну в 2025 році порівняно з довоєнним 2021 р. у фізичному вимірі скоротилися на 20-25 % (оцінка), у вартісному - на 30-35%. Внутрішня ємність ринку ПП в Україні зменшилася в 2025 р. порівняно з 2024 р. на 8-9%, порівняно з 2021 р. – на 30-35%.

У 2024-2025 рр. змінилася структура імпорту ПП. Основні акценти: збільшення частки імпорту в кумулятивних поставках сополімерів етилену, пропілену, стиролу, акрилатів, стабільність поставок ПЕТФ, карбамідних смол, фенолоальдегідних смол та ін.

Загалом імпортні поставки продукції в секторі ПП синхронізовані з внутрішнім виробництвом виробів із пластмас.

Таблиця 3

Назва хімічного продукту	Наявність, відсутність виробництва станом на кінець вересня 2025 р.	Джерело покриття: імпорт за підсумками 8 місяців 2025 р.(8 місяців 2024 р.)
Поліетилен (усі види)	Відсутнє	Імпорт: 184 тис.т (176 тис.т)
Етиленвінілацетат (EVA)	Промислове виробництво відсутнє	Імпорт: 3,9 тис.т (4,1 тис.т)
Етилен-альфа-олефінові співполімери	Відсутнє	Імпорт: 17,2 тис.т (17,6 тис.т)
Поліпропілен (усі види)	Відсутнє	Імпорт: 63 тис.т (63 тис.т)
СпПропілену	Функціонує МП	Імпорт: 10,2 тис.т (10,9 тис.т)
Полістирол (усі види)	Відсутнє	Імпорт: 45 тис.т (44 тис.т)
АБС-ПС	Відсутнє	Імпорт: 4,5 тис.т (4 тис.т)
ПВХ не пластифікований (сирий)	Не функціонує	Імпорт: 61 тис.т (59 тис.т)
ПВХ пластифікований	Функціонує обмежено (експорт -1,2-1,5 тис.т)	Імпорт: 1 тис.т (1,3 тис.т)
Вінілацетати (ПВА)	Функціонує декілька невеликих виробництв	Імпорт: 8,8 тис.т (8,7 тис.т)
Акрилати	Промислове виробництво відсутнє	Імпорт: 18,7 тис.т (18,3 тис.т)
Епоксидні смоли	Відсутнє	Імпорт: 1,9 тис.т (1,3 тис.т)
Алкідні смоли	Обмежене	Імпорт: 1,16 тис.т (1,7 тис.т)
ПЕТФ (первинний)	Відсутнє	Імпорт: 109 тис.т (104 тис.т)
Поліефірні смоли	Мінімальне замовлення) (на	Імпорт: 1,16 тис.т (1,7 тис.т)
Поліаміди	Обмежене	Імпорт: 22 тис.т (20 тис.т)
Карбамідні смоли	Обмежене	Імпорт: 87 тис.т (76 тис.т)
Меламінові смоли	Відсутнє	Імпорт: 3,2 тис.т (6 тис.т)
Фенолоальдегідні смоли	Відсутнє	Імпорт: 20 тис.т (20 тис.т)
МДІ полімерний	Відсутнє	Імпорт: 6 тис.т (3,6 тис.т)

Поліуретани	Обмежене	Імпорт: 10 тис.т (9 тис.т)
Силікони	Незначне	Імпорт: 1,36 тис.т (1,37 тис.т)
ПЕГ	Відсутнє	Імпорт: 0,7 тис.т (0,8 тис.т)
Полікарбонати	Відсутнє	Імпорт: 2,36 тис.т (2,66 тис.т)
Целюлоза	Незначне	Імпорт: 5,9 тис.т (4,9 тис.т)
Смоли іонообмінні	На замовлення	Імпорт: 1,35 тис.т (1,47 тис.т)
Ортофталати	Обмежене	Імпорт: 6 тис.т (7,9 тис.т)

Тенденція 6. Сектор виробів із пластмас в 2025 році в Україні функціонує досить фрагментовано та нестабільно.

Основна тенденція: зменшення або стагнація обсягів виробництва виробів із пластмас у більшості сегментів (за виключенням полімерної трубної продукції, полімерних виробів для будівництва) на фоні значного зростання обсягів імпорتنних поставок.

Найвища динаміка зростання імпорту виробів із пластмас спостерігається в сегментах трубної полімерної продукції – 52 та 32% (тут і далі: % приросту обсягів імпорту у фізичних та вартісних показниках в січні – серпні 2025 р. до січня-серпня 2024 р.), полімерного посуду – 16 та 10%, плит, листів, плівок – 11 та 16%, покриттів для підлоги – 7 та 11%. В інших сегментах обсяги імпорту полімерної продукції стагнували або ж зменшились.

Загалом виробництво пластмасових виробів в Україні за підсумками 9 місяців 2025 р. виросло у вартісному вимірі на 4% (у фізичній вазі – знизилось на 2-6%, досить нерівномірно), зростання ринку пластмасових виробів склало 5-6% (воно було також секторально нерівномірним).

Слід зазначити, що у національному хімпромі продовжує змінюватися структура товарного виробництва.

На Малюнку 1 показані зміни, які відбулися у структурі галузевого виробництва у 2025 році порівняно з довоєнним 2025 р (лінійні періоди).

На фоні стабільної структурної частки виробництва усіх видів агрохімікатів, основна тенденція – збільшення частки виробництва пластмасових виробів з однозначним зменшенням частки виробництва первинних пластмас (через триваючу зупинку ТОВ «Карпатнафтохім» та інших виробників пластмас у первинних формах).

Спостерігається певне асортиментне розширення виробництва пластмасових виробів (зокрема, інноваційної номенклатури на основі сучасних видів конструкційних та модифікованих полімерів) під окремі потреби внутрішнього товарного ринку, однак обсяги випуску такої продукції є незначними та нестабільними. Певна частина виробництва цієї продукції здійснюється під оборонні замовлення.

Тенденція 7. Сектор виробів з гуми в 2025 році також функціонує нестабільно, переважає понижувальна динаміка. Підтверджує цю тенденцію зменшення обсягів імпорту основної сировини (натурального та синтетичного каучуку) відповідно на 36 та 13% (тут і далі: % приросту обсягів імпорту у фізичних показниках в січні – серпні 2025 р. до січня-серпня 2024 р.) та напівсировини (гумових сумішей) - на 27%.

Зменшились також обсяги імпортованих поставок практично в усіх товарних групах гумових виробів (від 4 до 18% у фізичному вимірі), окрім одягу із гуми будь-якого призначення (приріст – 22%) на фоні незначного експорту.

Найбільше негативне зовнішньоторговельне сальдо спостерігається в сегменті шин – (-) 311 млн. дол. США, конвеєрних стрічок - (-) 44 млн. дол. США (дані щодо обсягів імпорту гумових виробів до України у фізичних показниках в січні – серпні 2025 р. до січня-серпня 2024 р.). Загалом виробництво гумових виробів в Україні за підсумками 8 місяців 2025 р. «просіло» на 23%, ринок гумових виробів – на 30%.

Тенденція 8. У 2025 році продовжує суттєво мінятися географічна структура імпорту хімічної продукції в Україну.

Основна наростаюча тенденція – зміна структури регіонального імпорту на користь збільшення поставок хімічної продукції походженням з Китаю. Ця тенденція є характерною для імпорту продукції і в інших промислових та споживчих сегментах.

В рамках підготовки цієї аналітичної довідки був проведений аналіз імпорту хімічної продукції різних видів хімічної продукції в Україну у покrajнному зрізі, який дозволив зробити наступні висновки:

(1) у 75 відсотках імпорту хімічної продукції у розрізі основних товарних груп хімічної продукції за чотирма кодами УКТ ЗЕД хімічна продукція КНР входить, як правило, в ТОП-трійку провідних країн – імпортерів.

Середня частка продукції КНР у структурі імпорту у більшості товарних груп імпортованої хімічної продукції (45 чотиризначних кодів УКТ ЗЕД) становить від 15 до 74%.

Найвища частка імпорту хімічної продукції КНР – в сегменті продукції **органічної хімії: від 18 до 85%**. Кумулятивний імпорт хімічної продукції походженням з КНР перевищив довоєнний рівень в 1,6 разів та становив у січні – вересні 2025 р. 2025 млн. дол. США (у річному вимірі цей показник досягне 2700 млн. дол. США). Слід зазначити, що хімічний імпорт з КНР наразі став **секторально фронтальним**, на відміну від довоєнного періоду.

Таким чином, частка хімічного імпорту з КНР у кумулятивному хімічному імпорті у 2025 році в Україну **вже перевищила 25%** (у довоєнному 2021 р. цей показник становив 15%, у січні-вересні 2024 р. – 17%).

Цей показник свідчить про посилення домінування китайської продукції на внутрішньому хімічному ринку, частка якої з урахуванням перехресних та непрямих імпортних поставок цілком може досягти 28-29% до кінця 2025 року;

(2) друге місце в імпорті хімічної продукції в Україну в 2025 р. займає **хімічна продукція польського виробництва** з часткою 14% (9 місяців 2025 р.: 1102,5 млн. дол. США). Порівняно з довоєнним 2021 роком обсяги хімічного імпорту з Польщі в Україну виросли в 1,32 рази, оціночно у річному вимірі цей показник складе 1480-1500 млн. дол. США;

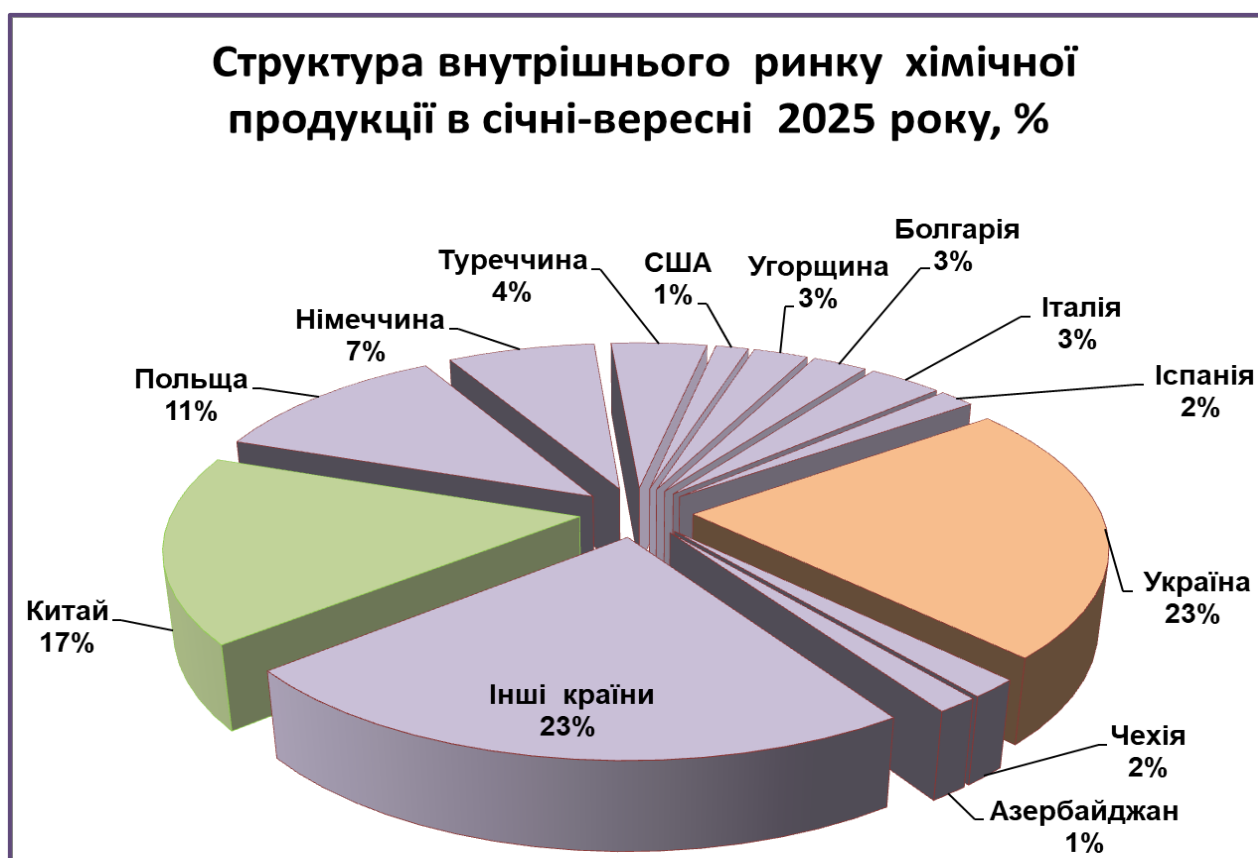
(3) третє-четверте місце в ТОП рейтингу основних країн-імпортерів хімічної продукції до України ділять **Німеччина та Туреччина** (з часткою відповідно 8 та 7%);

(4) у поточному році спостерігається також ріст імпорту хімічної сировини та напівсировини, а також добрив з Індії, В'єтнаму, Бразилії, Алжиру, Ізраїлю, Марокко, Йорданії та ін. країн;

(5) триває збільшення секторального імпорту хімічної продукції з Румунії, Болгарії, Словаччини, Сербії та інших східноєвропейських країн разом з традиційним імпортом із Польщі, Литви на фоні зменшення поставок з країн Центральної та Західної Європи (основні причини: логістика та частково ціни).

Структура внутрішнього товарного хімічного ринку в Україні у розрізі країн-постачальників хімічної продукції в 2025 році показана на малюнку 2.

Частка продукції китайського походження на українському хімічному ринку у 2025 році неухильно наближається до частки хімічної продукції вітчизняного виробництва на внутрішньому ринку, хоча поки що розрив зберігається (відповідно 23 та 17%).

Тенденція 9. Внутрішнє товарне виробництво хімічної продукції у 2024 році продовжує функціонувати в умовах триваючої невизначеності і малопрогнозованості, привнесених воєнним станом, широмасштабними воєнними діями та іншими чинниками, які можуть у будь-який момент дестабілізувати виробництво того чи іншого хімічного продукту та компанії-виробника.

Рівень завантаження виробничих потужностей більшості економічно активних хімічних підприємств є нижчим від 50%, на повну потужність в хімічній галузі працює не більше 20-25% великих та середніх підприємств, які забезпечують майже 75% випуску товарної продукції у виробництві хімічної продукції та хімічних речовин.

В серпні-вересні 2025 р. через руйнування значної частини електричної генерації відновилися аварійні та планові відключення від подачі електроенергії для значної частини промислових підприємств.

Значне ускладнення в роботу промислових підприємств вніс також фактор активного відтоку кваліфікованої робочої сили за рахунок посилення мобілізації та частково через законодавчо введений дозвіл на виїзд за кордон для юнаків у віці 18-22 рр.

Тенденція 10. Інвестиційна ситуація у хімічній галузі, як і в національній промисловості в цілому, залишається вичікуваною та обережною, з точковою активністю.

Практично усі компанії, які до війни планували реалізацію важливих для галузі та комерційно привабливих інвестиційних проектів по створенню нових та розширенню діючих хімічних виробництв в Україні наразі поставили їх «на паузу» або ж прийняли рішення щодо реалізації цих проектів за межами України.

Відповідно недоінвестування галузевого виробництва (насамперед, у сфері технологічної і екологічної модернізації та «озеленення» хімічного виробництва), яке вже набуло ознак хронічного відставання, обумовлює процес посилення розриву технологічного та інноваційного рівня національних виробництв і вітчизняної промислової практики загалом із зарубіжними компаніями-конкурентами.

Певна частина вітчизняних хімічних компаній заявляє про власні інвестиційні проекти по створення нових хімічних виробництв ліквідної продукції з незначною капіталоємністю. Особливо активне декларування намірів щодо реалізації проектів по випуску інноваційної хімічної продукції спостерігається в новостворюваних індустріальних парках. Однак практична реалізація проектів через невизначеність ситуації в Україні у зв'язку з воєнними діями та ракетною небезпекою у більшості регіонів обмежується у кращому випадку розробкою ПТЕО або ТЕО. Не менш важлива проблема – забезпеченість проектів фінансовими і кредитними ресурсами, оскільки власні інвестиційні кошти на більшості підприємств галузі відсутні або досить обмежені.

У першому півріччі 2025 року капітальні вкладення **у виробництво хімічних речовин та хімічної продукції** склали 6696 млн.грн (70% вкладень - за рахунок одного сектору).

Водночас основні вкладення були здійснені переважно у закупівлю машин, обладнання та інвентаря (5801 млн. грн.), у інженерні споруди інвестиційні вкладення становили лише 85 млн.грн.

У виробництві основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук інвестиційні вкладення в основний капітал в означений період становили у першому півріччі 2025 р. лише 578 млн. грн., у виробництво пестицидів та інших агрохімікатів – 155 млн.грн, ЛФМ – 220 млн. грн.

У виробництво **гумових та пластмасових виробів** інвестиції в основний капітал склали у першому півріччі 2025 року 1708 млн.грн., з яких у нові інженерні споруди було вкладено лише 12 млн. грн. Інші вкладення були здійснені у закупівлю машин, обладнання та інвентаря переважно у виробництві пластмасових виробів (1390 млн.грн).

Таким чином, у поточному році, як і в 2023-2024 рр., практично відсутні капітальні інвестиції **у створення нових виробництв**. Переважно здійснюються підтримуючі капітальні вкладення у ремонт або заміну зношеного промислового обладнання (чи його частин) в основному за рахунок власних коштів (80%) та частково банківських кредитів. Частина інвестицій спрямована на ліквідацію наслідків війни, зокрема ремонт обладнання та приміщень, відновлення інфраструктури.

Основними перешкодами для подальшого інвестування залишаються економічна нестабільність, недостатній рівень прибутку, відсутність обігових коштів, побоювання щодо фізичної безпечності нових виробництв (в разі їх введення) через військові дії та невизначеність щодо перспектив розвитку підприємств. Ці перешкоди наразі оцінюються як основні незалежно від регіону розміщення підприємства.

Фіналізуючий висновок.

(1) у 2025 р. у товарному хімічному виробництві практично не спрацював **сезонний чинник**, зокрема, у секторах, які найбільш сезонно залежні (виробництво пластмасових виробів, гумових виробів, ЛФМ та ін.). Певним виключенням було лише виробництво агрохімікатів. Це свідчить загалом про поглиблення кризи та неоднозначні структурні зміни у товарному виробництві;

(2) кількість діючих великих та середніх підприємств у виробництві **хімічних речовин та хімічної продукції** у 2025 році становила відповідно **6 та 155 підприємств**, тоді як у 2021 р. ці показники становили 9 та 171 підприємств. При цьому кількість малих підприємств склала у 2025 р. та 2021 р. відповідно 2411 та 2408 та по суті не змінилась.

У виробництві **гумових та пластмасових виробів** кількість діючих великих підприємств не зменшилась, водночас кількість середніх та малих підприємств суттєво знизилась, зокрема, середніх з 225 до 165 підприємств.

Отже, **виробничий потенціал національного хімпрому станом на 2025 рік суттєво звузився**, як за рахунок перебування підприємств на тимчасово окупованих територіях, так і тих підприємств, які зупинили свою діяльність з безпекових та інших причин (а вони забезпечували в 2021 р. близько 17% кумулятивного товарного виробництва). Обсяги релокації в хімічній промисловості через складність перевезення виробничих потужностей секторально обмежена.

Поки що можливість відновлення частини зупиненого виробничого потенціалу в національному хімпромі є **вкрай невизначеною**, як через безпекові, так і інституційні причини;

(3) продовжує **знижуватися експортний потенціал** національного хімпрому. У червні-вересні 2025 р. індекси зовнішнього обороту у реалізації хімічних речовин та хімічної продукції становили 75-85% до відповідного періоду 2024 р.;

(4) на фоні зниження експортного потенціалу та кількості реальних виробників хімічної продукції зростає кількість компаній, **які збільшують обсяги валового доходу не за рахунок основного виробничого коду КВЕД**, а за рахунок коду КВЕД, який до цього був традиційно другорядним та передбачає оптову торгівлю.

Тобто спостерігається збільшення обсягів валового доходу від торгівельної діяльності та лінійне зменшення обсягів доходу від виробництва хімічної продукції. І частка таких компаній, де відбулося та відбувається певне переформування видів діяльності росте, зважаючи на рівень імпортозалежності внутрішнього хімічного ринку;

(5) хімічне виробництво здійснюється наразі у значній мірі на базі імпоротної сировини та напівсировини, частка якої у переважній більшості хімічних виробництв та хімічних речовин перевищує 75-85%, а у виробництві пластмасових та гумових виробів – 94-96%.

На малюнку 3 приведені **індикативні показники хімічної промисловості України в 2020-2025 рр.** Вони підтверджують наростаючу імпортозалежність українського хімічного ринку від імпортних поставок, як сировини і напівсировини, так і кінцевої товарної продукції.

За оціночними розрахунками, частка імпоротної продукції на внутрішньому хімічному ринку в 2025 році (у річному вимірі) перевищить 77-78%.

Малюнок 3

(6) найбільш значимими чинниками, які стримують галузеве виробництво, є недостатній та фрагментований попит, нестача професійної робочої сили, зростання інтенсивності обстрілів, руйнувань енергетичної інфраструктури та виробництв, енергодефіцит, значний ріст цін на технологічний та енергетичний природний газ (у серпні ціна досягла рекордного рівня - 147,4 тис. грн/тис.м3), обмежена та дороговартісна логістика, загроза збільшення вартості залізничних вантажоперевезень, тривалих блекаутів і т.д.

Усі названі чинники продовжують критично ускладнювати умови ведення виробничої діяльності для господарюючих суб'єктів і не дають змоги своєчасно адаптуватися до нових викликів та загроз, які виникають постійно.

У цілому, як показує проведений аналіз, в хімічній галузі триває стагнація з окремими точковими сегментами зростання, які глобально не міняють (і, по суті, не можуть змінити) ситуацію в національному хімпромі, оскільки **під дією об'єктивних чинників (насамперед, воєнні дії) відбулося вимушене зміщення виробничих пріоритетів.**

Все ж аналітичний висновок однозначний: **і національне виробництво, і національний хімічний ринок все активніше поглинається зарубіжними компаніями та все більш відчутно залежить від зовнішньої кон'юнктури та логістичних ланцюгів.**

Поки що цей інтеграційний процес введення національного хімпрому у світову хімічну промисловість відбувається виключно на користь зарубіжних компаній-товаровиробників, для яких український ринок став вигідним ринком збуту хімічної продукції в умовах профіциту світового і регіонального виробництва значної частини хімічної продукції (Китай, Польща, Німеччина).

За таких умов найбільш оптимальний вихід для національного хімпрому – максимально **підтримувати конкурентність діючих структуроутворюючих хімічних виробництв** та локально інвестувати у стратегічні технології та продуктові сегменти виробництва ліквідної хімічної продукції для відновлення та утримання позицій національного хімпрому в окремих секторах та товарних нішах, де є така можливість.

Тобто створення окремих локальних точок зростання. Та водночас готуватися до системного післявоєнного реформування галузі вже на базі нових інноваційних технологій та довгострокових пріоритетів. За нинішніх умов невизначеності здійснити таке стратегування ускладнено.

Розробник: Т.В. Ковеня,

ДП «Черкаський НДІТЕХІМ»,

тел. 0472 37-31-13, м.т. 050 994 5514

office@nditekhim.com.ua

tvnikitina55@gmail.com

<http://www.nditekhim.com.ua>

*При використанні аналітичної довідки
посилання обов'язкове .*